

Dysgu Amaethyddiaeth ac Addysg Cefn Gwlad

Y Pwyllgor Deisebau | 9 Mehefin 2020

Petitions Committee | 9 June 2020

Papur Briffio:

Rhif y ddeiseb: P-05-950

Teitl y ddeiseb: Dysgu Amaethyddiaeth ac Addysg Cefn Gwlad o oed 4 i 16 yn ein Hysgolion

Geiriad y ddeiseb: Rydym yn galw ar Lywodraeth Cymru i ddysgu am Amaethyddiaeth ac Astudiaethau Gefn Gwlad yn ein hysgolion.

Mae'n bwysig i bobl ifanc ddysgu sut mae'r broses o greu bwyd yn gweithio, gan ddysgu'r berthynas rhwng Bwyd ac Amaeth. Mae'n bwysig hefyd fod nhw'n dysgu'r sgiliau sylfaenol o sut i allu cynhyrchu cynnyrch ein bwydydd. Fydd hyn hefyd yn magu parch a dealltwriaeth o waith yr Amaethwyr.

Camau gweithredu Llywodraeth Cymru

Yn ei llythyr at y Pwyllgor, mae Kirsty Williams, y Gweinidog Addysg, yn nodi bod y **cwricwlwm presennol** yn rhoi hyblygrwydd o fewn Addysg Bersonol a Chymdeithasol ar gyfer addysgu a dysgu am bynciau sy'n ymwneud ag amaethyddiaeth, yr amgylchedd a bwyd. At hynny, gall dysgwyr ymgymryd â thasgau coginio a deall deiet iach ym maes Dylunio a Thechnoleg.

Y cwricwlwm newydd i Gymru

Yn dilyn [ymarfer adborth](#) ar [fersiwn ddrafft o'r cwricwlwm newydd](#), cyhoeddodd Llywodraeth Cymru y Cwricwlwm terfynol i Gymru ar 28 Ionawr 2020. Mae'r ddogfennaeth ar y cwricwlwm newydd ar gael naill ai fel [cyfres o dudalennau gwe](#) neu fel [PDF sengl](#).

Mae Llywodraeth Cymru wedi pwysleisio bod y Cwricwlwm newydd i Gymru **wedi'i seilio ar ddibenion yn hytrach na chynnwys**. Nid yw cynnwys dysgu penodol yn cael ei nodi yn yr un modd ag o dan y cwricwlwm cenedlaethol cyfredol.

Mae Llywodraeth Cymru wedi mabwysiadu'r chwe Maes Dysgu a Phrofiad ar gyfer y cwricwlwm newydd:

- Y Celfyddydau Mynegiannol
- Iechyd a Lles
- Y Dyniaethau
- Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu
- Mathemateg a Rhifedd
- Gwyddoniaeth a Thechnoleg

Bydd y Cwricwlwm 3–16 oed newydd i Gymru yn cael ei gyflwyno ym mhob ysgol a gynhelir ac mewn lleoliadau meithrin a ariennir yn gyhoeddus o fis **Medi 2022 yn raddol**.

Yn ei llythyr at y Pwyllgor, mae'r Gweinidog yn nodi bod y Meysydd Dysgu a Phrofiad sy'n ymwneud ag Iechyd a Lles, y Dyniaethau a Gwyddoniaeth a Thechnoleg yn cynnwys dysgu ac arweiniad sy'n cefnogi dealltwriaeth dysgwyr o fwyd, a'r broses o'i gynhyrchu. Bydd gan ysgolion hyblygrwydd i benderfynu sut y gall eu cwricwlwm adlewyrchu eu hardal, eu cymuned a'r materion sy'n berthnasol i'w dysgwyr.

Mae'r canllawiau ar gyfer **Maes Dysgu a Phrofiad Iechyd a Lles** yn nodi:

Gellid gwella dealltwriaeth o ddeiet a maeth drwy ddysgu am y cyflenwad bwyd, yng Nghymru ac yn rhyngwladol, a sut mae hyn wedi newid dros amser.

Mae'r canllawiau ar gyfer **Maes Dysgu a Phrofiad y Dyniaethau** (sy'n cynnwys daearyddiaeth; hanes; crefydd, gwerthoedd a moeseg; astudiaethau busnes ac astudiaethau cymdeithasol) yn nodi y dylai cwricwlwm yr ysgol, ar gyfer daearyddiaeth:

[fod yn] cynnig cyd-destun cyfoethog ar gyfer archwilio materion cynladwyedd, newid hinsawdd, dewisiadau egni, natur, peryglon a thrychinebau naturiol a risgiau peryglon, llygredd, prinder adnoddau naturiol, diogelwch bwyd, poblogaeth, hunaniaeth, ethnigrwydd, mudo, aneddiadau, globaleiddio, prynwriaeth a masnach, cynlluniau i drechu tlodi, anghyfartaledd ac annhegwch, gwahaniaethau rhwng gwledydd ar wahanol lefelau o ddatblygiad.

Adroddiad Adolygiad o Ddysgu

Yn 2014, [comisiynodd Llywodraeth Cymru](#) Yr Athro Wynne Jones OBE – cyn Brifathro a Phrif Weithredwr Coleg Prifysgol Harper Adams – i gynnal adolygiad annibynnol. Mae adroddiad terfynol yr Athro Jones, [Adolygiad Annibynnol o Ddarpariaeth Ddysgu Colegau Addysg Bellach a Pherthnasedd y Ddarpariaeth Honno o ran Cefnogi Busnesau Fferm yng Nghymru](#) (Ionawr 2015) yn argymhell y dylid sefydlu grŵp i ddatblygu Strategaeth Addysg a Datblygiad Amaethyddol ar gyfer Cymru. Argymhellodd at hynny:

bod grŵp y strategaeth yn cymryd rhan mewn trafodaeth anffurfiol i sefydlu momentwm o fewn y cwricwlwm ysgolion ar gyfer mabwysiadu TGAU mewn Gwyddor Amaethyddol yn fwy eang. Ar ben hynny, argymhellir y dylid rhoi'r cyfle i athrawon yng Nghymru gofleidio enghreifftiau o feysydd amaethyddiaeth, bwyd ac adnoddau naturiol yn fwy eang yng nghwricwlwm eu hysgolion. Dylai proffil datblygiad staff mewn addysg amaethyddol gael ei adolygu yn y sector ysgolion a'r sector AB.

Cafodd hyn [ei dderbyn mewn egwyddor gan Lywodraeth Cymru](#) a ddywedodd:

Mae angen i Cymwysterau Cymru fynd ati i ddatblygu TGAU newydd. Bydd Cymwysterau Cymru yn adolygu'r holl arlwy TGAU gwyddoniaeth yn 2016. Bydd hyn yn sicrhau bod arlwy TGAU gwyddoniaeth sy'n berthnasol ac yn gydlynol ar gael i ddysgwyr yng Nghymru. Dylai grŵp y strategaeth fod yn rhan o'r gweithgarwch hwn i ganfod yr angen am TGAU Gwyddor Amaethyddol.

Mae Cymwysterau Cymru wedi cynnal [ymgyngoriad cychwynnol](#) ynghylch y cymwysterau y bydd eu hangen ochr yn ochr â'r Cwricwlwm newydd i Gymru. Roedd yn canolbwyntio ar faterion lefel uchel, er enghraifft a ddylid cadw'r brand TGAU ac a oedd angen cymwysterau yn 16 oed o hyd. Mae Cymwysterau Cymru yn ymgymryd â gwaith datblygu pellach a bydd yn cynnal ymgyngoriadau ychwanegol yn y dyfodol ar egwyddorion dylunio manylach ar gyfer cymwysterau.

Llywodraeth y DU

Ar [7 Chwefror 2018](#), roedd dadl yn [Neuadd San Steffan](#) dan arweiniad Jim Sturdy AS wedi galw am gael TGAU mewn amaethyddiaeth yng Nghymru a Lloegr. Dadleuodd y byddai cwrs o'r fath yn helpu disgyblion TGAU feddu ar gymwysterau ar gyfer gyrfa mewn amaethyddiaeth, a chefnogi'r sector ffermio trwy ddarparu cronfa well a mwy o faint o weithwyr ifanc, addysgedig a medrus. Wrth ymateb, dywedodd Anne Milton, y Gweinidog Prentisiaethau a Sgiliau, fod nifer o bynciau a addysgir yng nghyfnod allweddol 4 ac yn gynharach yn cynnwys rhywfaint o wybodaeth greiddiol am gynhyrchu bwyd a'r amgylchedd.

At hynny, dywedodd y byddai cymhwyster 'lefel T' mewn amaethyddiaeth, yr amgylchedd a gofal anifeiliaid yn cael ei gyflwyno yn 2022. Yn Lloegr, mae Lefelau T yn gyrsiau newydd a fydd yn cychwyn ym mis Medi 2020. Mae nhw'n dilyn ymlaen o TGAU a byddant yn cyfateb i 3 Safon Uwch. Mae'r cyrsiau, sy'n 2 flynedd o hyd, wedi'u datblygu ar y cyd â chyflogwyr a busnesau er mwyn i'r cynnwys ddiwallu anghenion diwydiant a pharatoi myfyrwyr ar gyfer byd gwaith.

Methodd y Cynnig yn ystod y Dadl, a gohiriwyd yr eisteddiad heb i'r Cwestiwn gael ei ofyn.

Gogledd Iwerddon

Cyflwynodd Cyngor y Cwricwlwm, Arholiadau ac Asesu yng Ngogledd Iwerddon TGAU [mewn Amaethyddiaeth](#) yn 2013. Mae'r cymhwyster wedi'i ddiwygio i'w addysgu am y tro cyntaf o fis Medi 2019 ymlaen, ac mae'n cynnwys unedau ar Briddoedd, Cnydau a Chynefinoedd; Anifeiliaid ar y Tir; a Materion Cyfoes o ran Amaethyddiaeth a Defnydd Tir.

Gwneir pob ymdrech i sicrhau bod y wybodaeth yn y papur briffio hwn yn gywir adeg ei gyhoeddi. Dylai darllenwyr fod yn ymwybodol nad yw'r papurau briffio hyn yn cael eu diweddarau o reidrydd na'u diwygio fel arall i adlewyrchu newidiadau dilynol.

